

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. VI. De Restitutione Famæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

minum miraculosè abstulisse; quo casu propalans, videretur injustè agere. Excipit tamen crimen publicum per sententiam, etià quoad ipsam personam (scilicet si persona v.g. larvata esset punita publice) eò quòd facultas divulgandi per judicem semel concessa adhuc irrevocata maneat.

65. *An factum injussum publicum ulterius citra injuriam spargatur.*
 Petes I. An si crimen proximi per injuriam factum sit publicum, possit ulterius spargi citra injuriam? Resp. Si falsum sit crimen, indubiè non posse, sed quemvis teneri ad restitutionem, cum jus innocentis ad suam famam maneat integrum quòd omnes & singulos. Si verum sit crimen, adhuc non posse citra injuriam alterius spargi, censent *Petrus Navarra* & alii, eò quòd videatur primà injuriolà infamationis consimilis propagatio & continuatio. At rectius *Lessius c. 11. dub. 13. Lugo d. 14. sect. 5.* & plures alii contrahunt, eò quòd supposità publicatione quacumque cesset jus ad famam, utpote seposità innocentia fundatum in eo, quòd crimen sit occultum: quo titulo cessante procedit jus aliorum discendi publicam veritatem, & statum seu qualitatem alterius, ne accipiantur, & ut sciant, qui se cum eo gerere debeant. In praxi saltem non solet ad distinctionem istam attendi, sed solum an sit publicum; immo quâ ratione publicatum sit, plerumque posteriores divulgatores ignorant.

66. *An infamis de uno crimine possit infamari de alio.*
 Petes II. An infamis in una materia possit ulterius infamari in aliis? Resp. I. citra gravem culpam posse infamatum de crimine principali ulterius de minus principali, vel de crimine ordinariè annexo infamari, v. g. dicendo de ebrioso, quòd fuerit rixatus cum uxore, quòd sit incurius circa familiam &c. quia non censetur nova aliqua infamia irrogari. Attendendum tamen an tale crimen ita sit conexum, ut non censetur notabiliter infamiam augere. Ita *Lessius sup. dub. 14. Malderus Tr. 7. c. 1. dub. 7.* & alii.

Resp. II. Infamatum de uno crimine infamare de aliis non connexis, est non solum contra charitatem, sed etiam contra justitiam. Ita communiter Doctores. Ratio est: quia fama non est quid simplex, sed constat pluribus velut partibus diversæ rationis, quarum una sine alia retineri potest. Unde si auferat jus ad famam in uno genere virtutis, non ideo amisit in alio. Si quis tamen foret tam scelestus & infamis, ut appareat eum esse vacuum omni timore Dei & honestate, non videretur grave talem infamare de aliquo crimine, saltem inferiori; talis enim velut per omnem virtutis materiam amisit famam suam, ideoque ex relatu alicujus inferioris criminis vix censetur ejus infamia augeri.

QUÆSTIO VI.

De Restitutione Famæ.

67. *Obligatio restituendi famam.*
 CERTUM est etiam in bonis famæ locum habere per se loquendo dictum *Augustini, Epist. 54. Non remittitur peccatum, nisi restituatur ablatum.* Et patet ex apertis principiis justitiæ commutativæ, quæ exigit, ut quisque ad æqualitatem habeat, quod sibi injustè ablatum est. Immo non est improbabile aliquid judicio prudentis debere specialiter restitui pro eo, quòd alter tanto tempore caruerit odore bonæ famæ, & subjacuerit factori infamæ; eò quòd videatur damnum hoc æstimabile, nec satis per restitutionem famæ compenlatum. Communis tamen sententia & praxis hanc obligationem non agnoscit, neque videtur infamati hujusmodi compensationem exigere. Videri potest *Molina Tr. 4. d. 42. Lessius c. 11. dub. 17. Lugo d. 15. sect. 2.*

68. *Et damnum infamatum reparandum.*
 Neque sola damna famæ, sed etiam alia damna interdum falsam infamationem, adeoque actionem iniquam consequentia sunt integrè reparanda, juxta Doctores communiter. Non quidem quanti officium v.g. vel beneficium jam obtentum valeret (nisi quis fortè obtento ideo privatus fuisset) sed quanti valebat spes obtinendi. Idemque eadem de causa Doctores passim censent, & verius putat *Lessius c. 11. dub. 19.* de injusta patefactione criminis veri (quod tamen non reddat ipsum officio indignum seu inidoneum) nam qui dat causam damni, damnum ipsum dedisse videtur: et si *Soto* apud *Lessium sup.* (qui putat non improbabile) censet solum partem compensandam arbitrio boni viri, eò quòd damnum carentiæ officii non tam proveniat à manifestatione, quàm ab ipso crimine. Vefam manifestans moraliter est causa, cur hic & nunc ratione criminis consequantur damna; cum aliokin crimen occultum sit, quasi non esset.

69. *Obligatio restituendi famam.*
 Obligatio porrò restituendi famam (soccus est de damnis realibus, si quæ consecuta sint) veluti merè personalis instar obligationis voti, non afficit heredes; qui similiter non tenentur reparare honorem alterius à defuncto læsum. Ad heredes enim solum transeunt jura & bona externa, solaque debita in illis. Unde etiam si ipse heres defunctum infamasset, teneatur non obstante beneficio, vel jure successione famam reparare: neque possunt heredes super jure defuncti ad famam transigere. Quamvis sicut actionem injuriarum à defuncto ceptam possint prosequi, aut etiam inchoare, sic possit infamam ad redimendam vexam cum ipsis transigere dato pretio pro defiscentia ab actione in foro externo. Si autem heredes ex infamatione defuncti etiam foret injustè passi in sua fama, eatenus his quo-

his quoque deberetur reparatio. Denique
isdem facienda compensatio damnorum
realium, si quæ secuta sint, & infamatus jam
obierit.

quivocatio seu amphybologia prudenter
miscenda. Quod si congruus restituendi mo-
dus non appareat, impossibilitas excusat à
restitutione.

Si crimen falsum fuerit impostum, per se
loquendo opus est revocatio, et, (si opus)
probanda per testes, aut juramentum; ut sic
nimirum efficaciter tollatur datum datum,
ad quod iustitia obligat. Quare etiam cum
famae propriae (nisi forte excusatus valde no-
tabilis obligationem suspendat) præjudicio
tenetur quis famam alterius sic ablata re-
stituere. Rectè autem facit detractor, si in
ponderata restitutionis obligatione & mo-
do consideret, quid secundum ratione vellet
sibi fieri ab alio, si ab eo in simili rerum sta-
tu & circumstantiis læsus foret. Hæc enim
regula est cõformis, uti charitati, sic iustitiæ.

Et quidem debet fama per se loquendo
(etsi moralis impossibilitas exculare possit)
restitui juxta communem sententiam non
tantum apud immediatos auditores, sed in
horum defectum etiam apud alios, quibus hi
crimen præsertim, falsum manifestarunt, vel
uti causa moralis mediata etiam istius dam-
ni causa, nisi forte stipulatio silentii prævia
fuerit, aut moraliter certò supposuerit refe-
rens auditorem non divulgaturum, quasi
damnum istud tunc censetur non prævi-
sum sed fortuitum. In qua inadvertentiâ, vel
ulterioris divulgationis consequentis igno-
rantia, aut in impossibilitate morali, aut quia
supponitur, reparatione facta apud audito-
res, hos in se suscipere munus ulterius re-
parandi apud auditores suos, fundari po-
test praxis conformis oppositæ sententiæ,
quam è nostris tenent *Faber 4. d. 15. q. 3.
d. 53. c. 1. n. 37.* (ut refert *Lugo d. 15. sect. 2.)
Poncius disp. 52. q. 8. n. 46.*

Non tenetur tamen in bonis altioribus
pati jacturam v. g. vitæ aut membrorum;
ut satis patet. Idemque Doctores passim
censent de jactura bonorum inferioris or-
dinis, scilicet fortunæ: quemadmodum pro
vita non debent restitui aliqua bona fame
aut pecuniæ. Et videtur consonum praxi.
Varii nihilominus censent locum esse pecu-
nariæ (quam circa pauperes suadet æqui-
tas) compensationi. Quare à fortiori locus
estet hujusmodi transactioni in ordine ad
redimendâ obligationem restituendi (quod
etiam admittit *Lessius c. 11. dub. 25*, quando
scilicet restitutio est possibilis; ad impossi-
bile enim nõ est obligatio) uti & pro cessione
actionis injuriarum (si illa competat infa-
mato) possit quis aliquid pacisci.

A restitutione excusat in primis, si re-
ipsa non sit damnosa fame subsecutum,
v. g. quia infamator erat nullius fidei (quod
sæpè accidit) vel quia audietes similia scie-
bant, sic ut infamia non sit moraliter aucta.
Item si crimen aliunde factum sit publi-
cum citra detractoris influxum; vel si fama
aliunde sit recuperata; vel infamia pru-
denter existimetur abiisse in oblivionem.

H h

Ubi

70.
An infama-
tio circa
formalem
culpam sa-
tis obliget
ad restitu-
tionem.

Concernit etiam obligatio restituendi,
si absque notabili incommodo proprio fieri
possit, illum, qui inculpabiliter alter detra-
xit, v. g. inadvertenter, aut supponens esse
certum & publicum; idque non solum ex
officio charitatis, sed probabilis quoque ex
iustitia; veluti quis adhuc detinens rem alien-
nam, seu in sua potestate constituta. Quem-
admodum etiam qui ex errore dixit falsum
testimonium, tenetur, si commode potest,
ex iustitia, errorem deprehensum revocare;
alias censetur injurius, & in foro exteriori
punibilis. Adde infamiam jugiter scopere
instar incendii: tenetur autem quis causam
incendii inculpabiliter positam, postquam
adverterit, ex iustitia amovere, si commo-
dè possit.

71.
An superior
teneatur ad
restitutio-
nem fame
per subdit-
um injuste
alata.

Quæritur etiam specialiter, an superior
in defectu subditi teneatur restituere famam
per subditum injustè ablata? Est autem ve-
rior responsio negativa, non solum si absente,
sed etiam si præsentem nec impediente supe-
riore fiat detractio, dummodo tempore suo
infamantem cogat ad restitutionem debitam,
aut infamato conquirenti jus dicat, infama-
toremque puniat. Et quamvis ex iustitia vel
officio teneatur superior hic & nunc impe-
dire peccatum detrahentis subditi; id tamen
intellige, in bonum spirituale ejusdem, non
autem in bonum fame infamati. Si tamen
infamia redundaret in notabilem propriæ
communitatis infamiam, admittunt Do-
ctores passim teneri illam ex iustitia impe-
dire, & non impediri in defectum prin-
cipalis reparare; utpote non minus famam,
quam bona externa suæ communitatis ex
officio obligatum conservare.

72.
Restitutio
fame quam
tara.

Verendum nihilominus, ne restitutio de-
bita sit justo rarior. Immo monet *Mar-
chant To. 2. Tr. 11. Tit. 4. q. 5*, quod quamvis
universum genus hominum hoc pessimo vi-
tio linguae sit plenissimum, paucissimi sint,
qui debite illud æstiment, pauciores qui
debito de illo conterantur, vix ullus, qui
famam restituat.

73.
Quis resti-
tuendi mo-
dus in cri-
mine vero.

Modus autem restituendi famam pro foro
conscientiæ relinquatur iudicio prudentis
viri aut confessarii, attentis omnibus circ-
stantiis formando. Et quidem si detractor
vera imposuit, non debet dicere se esse men-
titem, ut Doctores passim notant. Proinde
assignant Doctores alios modos, v. g. dicendo
se malè & iniquè dixisse, proindeq; rogare,
ut malam opinionem deponat (quod apud
simplices uluvenire, apud alios nocere pos-
set) vel extenuando veritatem dictorum,
quod nempe non sit facile fides similibus
relationibus, plerumque falsis, adhibenda; vel
læsum aliunde laudando, beneficioque, pro-
motione honorificâ, aut simili officio con-
trario præveniando. Quibus addi potest æ-

Herincx Sum. Theol. Pars III.

74.
Quis in
crimine
falso.

Nota.

75.
An restitu-
tio facienda
etiam apud
auditores
mediatos.

76.
An facien-
da cur. ja-
ctura in bo-
nis alterius
ordinis.

77.
Excusantia
à restitu-
tione.

An iaculo
refriganda
memoria, si
delictum sit
oblivioni
traditum.

Ubi advertendum tali casu perumque nocere potius reformationem criminis manifestati, præsertim si verum sit. Ut proinde criminis veri memoria plerumque renovanda non sit. Quia tamen periculum esse potest reviviscentiæ, prudens arbitretur, quid fieri expediat hic & nunc, præsertim si falsum fuerit crimen impositum. Præterea excusat restitutionis impossibilitas, aut si fieri nequeat sine periculo vitæ. Ad-
dit *Lessius c. xi. dub. 26.* *Clericus* ita sentire *Covarruvias, Soto, Cordoba, Toletum & alios*, periculum amittendæ famæ, quæ sit longè majoris momenti. Quod tamen negat *Wiggers c. 2. dub. 4.* eò quod debitum pecuniarium ex delicto sit etiam cum longè majori detrimento restituendum (et si possit ad tempus differri) si non sit spes aliter ipsi posse restitui. Item excusat iusta condonatio, facta nimirum ab eo, cuius iniuria non redundat in alios. De quo vide *Lessium sup. dub. 24.*

78.
Compensatio
quæ excuset.

Denique excusat compensatio; ut si ab eo, quem infamasti, sis pari modo infamatus juxta *Lessium dub. 25.* & alios passim; eò quod etiam per reciprocam infamiam non tollatur damnum per te illatum, sicut per incensionem domus tuæ non reparatur damnum à te illatum per combustionem domus alienæ (secus quàm debitum pecuniarium tollitur per alterius reciprocum & æquale debitum) tollatur tamen debitum satisfaciendi, propter compensationem, donec nimirum alter velit suum quoque damnum reparare. Ut proinde hic suo modo locum etiam habeat quoddam (ut dicitur c. *Tua fraternitas de adult.*) paria crimina compensatione mutua deleantur. Quamvis si absit mutuus consensus seu conventio, peccet, qui ex sua parte non vult restituere dum potest. Quamvis item propter infamiam tibi irrogatam, non sit fas, utique te ipsum vindicando & meum pro malo reddendo, alterum pariter infamare (uti nec incendere aedes alterius, qui tuas incendit) nisi forte defectus alieni exceptione possis te, & non aliter, ab infamia protegere, seu illam avertere.

QUÆSTIO VII.

De Restitutione Honoris.

79.
Quibus
modis ledatur
honor.

Quid Convicium, Improperium, Irrisio, Sublannatio, Illusio.

HONOR læditur conviciis, improprietis, irrisione, illusione, sublannatione, insultatione alapæ, similibusque signis contumeliosis seu vilificativis, sicut enim per signa excellentiæ protestativa alterum honoramus, sic per opposita, quibus vilitatem, nostrumque erga alterum contemptum testamur, eum in honorem. Improperium superaddit convicio, quoddam defectus alteri in faciem objiciatur, cum convicium (quod alioquin variè sumitur) possit etiam in absentia proferri, alterum v.g. appellando furem,

nequam, sperium, gibbolum &c. Irrisio est, quando quis risui aut ludibrio exponitur, sive in præsentia, sive in absentia. Quæ si fiat motu membrorum corporis, puta nasi vel capitis, dicitur sublannatio. Ludibrium denique deceptivum dicitur illusio; quam passus est Christus velatus à ministris cum cædentibus ac dicentibus, *Prophetia &c.*

Aliud autem est lædere alterius honorem seu dignitatem, aliud omittere honorem alteri debitum: illud enim est contra justitiam, hoc autem per se tantum est contra observantiam. Dico per se; quia si pura omissioni conjuncta sit contumelia interpretativa, erit etiam contra justitiam; ut si aliis honorantibus prælatum prætereuntem, unus sine ullo honoris signo eum impudenter respiciat.

Quando itaque contumeliæ sive inhonorationi juncta est diminutio famæ seu existimationis, ipsa indubiè est redintegranda. Immo quamvis existimationi apud alios nihil decesserit, neque aliud damnū sit illatum, v.g. quia occultè fuit honor læsus, adhuc est communis doctrina, esse obligationem restituendi; abstractendo à questione de nomine, an sit decedenda restitutio (ut Plures loquuntur) an potius satisfactio, ut alii. Ratio assignari solet, quod ex inhonoratione præterita censeatur damnum remanere, donec satisfactio præstetur, aut per vindictam legitimam compensetur. Labes enim quædam per contumeliam dignitati alterius irrogata censeatur eo usque permanens, ob quam proinde inhonoratus interea contristatus & offensus manet. *Molina* tamen *Tr. 4. disp. 46.* contendit, non relinqui peractâ inhonoratione propriè aliquod damnum restitutioni obnoxium; supposito quod existimatio manserit integra. Nihilominus reparationem, quam alii Doctores specificant esse necessariam, ipse *Molina* non negat. Neque negare potest: nam esto aliud non remanserit damnū, saltem est verè illata injuria; quæ saltem satisfactionem postulat, si nolis vocare restitutionem.

Fit autem hæc restitutio seu satisfactio per quandam reverentiæ exhibitionem, ac debitam alterius excellentiæ recognitionem, per quam censeatur ipsa restitui loco pristino. Estque ille modus adhibendus, quo prudentis iudicio censeatur satisfactum honori violato. Qui quidem modus juxta diversas condiciones offendentis, offensis, ipsiusque offensionis est diversus. Unde plures sunt assignari, nempe honorifica & amica salutatatio, invitatio ad mæsam, celsio loci honorifici, aut expressior culpæ recognitio, veniæque petitio. Qui quidem est efficacissimus satisfaciendi modus respectu superiorum, & interdum pro exigentia injuriæ etiâ respectu æqualium adhibendus, videturque saltem regulariter sufficiens in foro conscientiæ, si fiat coram illis, coram quibus irrogata est contumelia, tamen si offensus veniam negaret. Posset